

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ EXPERIENCE IN ORGANIZING METHODOLOGICAL WORK IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

У статті наведено результати аналізу вітчизняної літератури з питань організації методичної роботи в закладах освіти. Виначені чотири основних етапи з вирішення проблем організації методичної роботи у нашій країні. 1 етап – «Початковий» (з початку 20-х і до середини 60-х років XX століття), 2 етап – «Централізовано-управлінський» (із середини 60-х і до середини 70-х років XX століття), 3 етап – «Класичний» (з 70-х до середини 90-х років XX століття), 4 етап – «Інноваційний» (із середини 90-х років XX століття і по теперішній час). Накреслено, що аналіз проблем організації методичної роботи в закладах освіти доводить, що дослідження здійснюються у різних напрямках. До них віднесені дослідження, які спрямовані на впровадження: адержавних стандартів освіти для різного її рівня (дошкільна, загальна середня, професійно-технічна, вища та післядипломна); нових інформаційних технологій в освітній процес; сучасних методів і засобів інформаційно-телекомунікаційного забезпечення та їх функціонування; передового педагогічного досвіду; наукових досліджень з розвитку педагогічної майстерності та інші. Накреслено, що організація методичної роботи у визначених напрямках має низку суттєвих характеристик: результативність перетворення загальних вимог, визначених у стандартах освіти, в ефективну педагогічну діяльність; залежність методичної роботи від матеріально-технічної, бібліотечно-інформаційної забезпеченості закладів освіти; розподіл службових обов'язків з питань організації методичної роботи. Особливу увагу привертають праці вчених, в яких представлені розробки психолого-педагогічних моделей підготовки педагога до педагогічної праці з урахуванням нових, сучасних вимог. Зазначено також, що проблема організації будь-якої роботи в науковій літературі розглядається і як одна з функцій управління, і як процес налагодження, впорядкування, приведення чогось в систему.

Ключові слова: методична робота, організація методичної роботи, педагогічна культура, керівництво методичною роботою.

At the article, the results of the analysis of the domestic literature and the organization of methodical work in the foundations of education are given. Vinacheni chotiri main stages z virishennya problems of organization of methodical work in our country. 1 stage – "Obchatkovy" (from the beginning of the 20s to the middle of the 60s of the XX century), stage 2 – "Centralized management" (from the middle of the 60s to the middle of the 70s of the XX century), stage 3 – "Classic" (from the 70s to the mid-90s of the XX century), stage 4 – "Innovative" (from the mid-90s of the XX century and to the present hour). It is entrusted that the analysis of the problems of organizing methodical work in the pledges of enlightenment should be brought to light, which is to be followed up in different directions. Prior to them, there were studies, as a directive on the promotion of: state standards of education for different ii equals (preschool, high school, vocational and technical, higher education and postgraduate diploma); new information technologies in the lighting process; modern methods and means of information and telecommunication security and their functioning; advanced pedagogical certificate; scientific achievements in the development of pedagogical mastery and others. It is baptized that the organization of methodical work in the appointed directions may have low essential characteristics: the effectiveness of the transformation of the hard work, assigned to the standards of education, into effective pedagogical activity; staleness of methodical work in the form of material and technical, library and information security of mortgages; rozpodil service obovyazkiv s nutrition organization of methodical work. Special respect is given to the practice of students, in some representations of the development of psychological and pedagogical models of the teacher's preparation to pedagogical practice with the improvement of new, modern skills. It is also intended that the problem of organizing a robot in scientific literature is considered as one of the functions of management, and as a process of improvement, ordering, bringing something into the system.

Key words: methodical work, work organization metodycheskoy, pedahohycheskaya culture, guidance metodycheskoy raboty.

УДК 378.022

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/52.2.28>

Майданенко С.В.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти

Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради

Писарева Л.В.,

ст. викладач кафедри дошкільної та початкової освіти

Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради

Виноградова О.М.,

ст. викладач кафедри дошкільної та початкової освіти

Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради

Постановка проблеми. У системі освіти стрімко відбуваються зміни, сутність і стратегічний напрям яких визначає концепція «Нова українська школа». В зв'язку зі змінами перед педагогами виникають нові завдання, одним з яких є вдосконалення процесу підвищення рівня професійної підготовки вчителів ЗЗСО. Вирішення цих проблем актуалізує значимість методичної роботи у закладах освіти, завданням якої є підвищення професійної кваліфікації вчителів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених

раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Багато науковців розглядають проблему організації методичної роботи в школі (Т.С. Рабченюк, Ю.К. Бабанський, В.І. Кудзоєва, Н.П. Волкова та інші). Зазначимо, що причому має місце досить неординарний підхід щодо визначення самої суті цього поняття. Одні автори розглядають це поняття як форму організації підвищення професійності вчителів (Т.С. Рабченюк, Ю.К. Бабанський, Н.П. Волкова, В.І. Кудзоєва та інші), як умову розвитку педагогічної творчості педагогів (С.П. Максимюк, Т.О. Берсенєва, В.В. Загвязинський, Н.В. Дудниченко, Є.Г. Повар

Л.Б. Білієнко), як допомогу у формуванні наукової організації навчального процесу (Г. Азаріашвілі, В. Головінов і В. Головінова, І.П. Жерносек, В.Д. Зотова, О.Є. Остапчук), як засвоєння досягнень науки і передового досвіду (Р.Ф. Кулдавлетов, О.Д. Деменцев, І.П. Жерносек, Ф.В. Касабаєва, К.П. Кіндрат, В.Т. Лозовецька, М.Д. Нікандров, Є.Д. Петрова, Ф.О. Красовський, Г.Є. Гребенюк та інші); інші – як організацію підвищення кваліфікації та атестації педагогічних працівників (О.М. Овдієнко, Т.Р. Абдулаєв, Х.І. Золотар, О.О. Автомова, С.П. Мануйленко, В.І. Бондар).

Мета статті. У статті аналізуємо вітчизняний досвід з проблеми організації методичної роботи у закладах освіти. Для нашого дослідження важливим є виявлення переваг саме в цьому напрямку роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Опрацювання вітчизняних джерел з цього питання і насамперед тих, що відображають історичні етапи розвитку організації методичної роботи в закладах освіти та частково – психологію управління педагогічним колективом з питань підвищення рівня професійної діяльності, а також узагальнення власного педагогічного досвіду авторів, дало можливість виділити *чотири основних етапи з вирішення проблем організації методичної роботи у нашій країні*. Хронологічно, на наш погляд, їх можна розподілити на так:

1 етап – «Початковий» (з початку 20-х і до середини 60-х років ХХ століття), характеризується зародженням та розвитком організації методичної роботи в закладах освіти.

2 етап – «Централізовано-управлінський» (із середини 60-х і до середини 70-х років ХХ століття), ознаки якого визначаються будовою ієрархічних структурних компонентів в організації методичної роботи.

3 етап – «Класичний» (з 70-х до середини 90-х років ХХ століття), характеризується злагодженою структурою управління процесом організації методичної роботи (елементи його структурних компонентів залишаються і до сьогодні).

4 етап – «Інноваційний» (із середини 90-х років ХХ століття і по теперішній час). Особливість цього етапу пов'язана зі зміною філософії освіти в Україні, із тенденціями інтеграції освіти України з європейським співтовариством, із «перебудовою» світогляду викладачів щодо зміни традиційної організації навчання на інноваційну.

Розглянемо характерологічні особливості визначених етапів.

Перший етап визначений нами як початковий, і така назва пояснюється тим, що вперше з'являються методичні рекомендації щодо управління процесом організації методичної роботи в закладах освіти. Зокрема, робота І. Векслера

«Коллективна методична робота учительства в школі 2-го ступеня» (1925) є однією з найперших, у якій автор пропонує теми для методичних засідань. Цей підхід є новим для того часу і досить перспективним. Автор одним з найперших у нашій країні запропонував плановану роботу викладачів з питання підвищення їх кваліфікації [1].

Подальші публікації цього періоду теж були спрямовані на озброєння вчителів методами навчання і на визначення «центру» методичної допомоги. Наприклад, Є. Заруді (1937) у своїх працях наводить зразки оформлення методичних кабінетів, визначає їх функцію в діяльності вчителя. Автор висуває ідею запровадження методичних кабінетів у процес навчання. Є. Заруді писав: «Створення методичного кабінету для педагогів є умовою використання наочності у підвищенні знань учнів» [6]. Зазначимо, що в цей період у педагогічній літературі використовуються терміни «методичний кабінет» і «методична робота».

З кінця 50-х і початку 60-х років методична робота набуває нового, вищого рівня свого розвитку в порівнянні з попереднім. Зміст методичної роботи «зсувається» на стимулювання викладачів до підвищення свого науково-методичного рівня, на підготовку викладача використовувати активні методи навчання. У цей період виникають творчі зв'язки вчених із вчителями-практиками, визначаються школи, що стають «експериментальними лабораторіями». Наведемо приклад, одним з найперших упроваджень експериментальних, науково обґрунтованих досягнень можна вважати психологічну теорію Л.В. Занкова із загального розвитку школярів початкових класів, що її втілював у життя сам автор у співпраці з учителями. Така співдружність учених і вчителів показала результативність теорії розвитку особистості учня та спонукала вчителів до апробації різних дидактичних систем, що позитивно впливають на розвиток особистості дитини.

Новим прикладом співпраці науковців і вчителів можна визнати діяльність Я.П. Гальперіна і Н.Ф. Талізної, які провели дослідження з визначення теорії мислення і учіння про поетапне формування розумових дій. Співробітництво вчених з учителями мало двосторонній позитивний результат. З одного боку, вчителі знайомилися з теоретичними досягненнями з питань організації навчання, а з іншого – теорії розвивалися і давали універсальні моделі навчання. Наприклад, на базі кафедри психології Московського державного університету і експериментальної школи № 255 було апробовано модель «Залежності навчання від типу орієнтованих дій (ООД)» (П.Я. Гальперін, Н.Ф. Талізніна).

Застосування наукових досягнень хоча й відбувалося в окремих школах, проте ця діяльність

учених внесла суттєві зміни у педагогічну роботу викладачів усієї країни. У 60-ті роки мета навчання з окремих навчальних дисциплін суттєво переглядається. До цих змін можна віднести запровадження програмованого навчання майже у всі технічні заклади країни. Що можна пояснити тим, що точні науки дозволяють конкретніше операціоналізувати задачі та способи їх вирішення, а це дає можливість максимально формалізувати контроль. У зв'язку з цим у закладах освіти створювали тематичні заняття із засвоєння методики використання програмованого навчання з певних дисциплін. На засіданнях розглядалися теоретичні основи цього методу, обговорювались змістовні матеріали з певних тем навчальної дисципліни, конкретизувались зміст і форми навчання, уточнювався теоретичний зміст та визначався професійний рівень умінь і навичок, якими необхідно володіти вчителю. У технікумах і школах методична допомога вчителям здійснювалась на засіданнях *педагогічної ради*, а пізніше на *методичних об'єднаннях*.

Характеризуючи цей період, М.К. Гришин зазначає, що методична робота в закладах освіти організовується так, щоб кожний викладач був активним учасником розробки схеми з керівництва пізнавальною діяльністю здобувачів освіти. Він підкреслює: «Ця робота не повинна робитися для викладачів кимось, вона повинна бути роботою самих викладачів» [3]. На його думку, успішність методичної роботи можлива за умови, якщо відповідальність буде покладена на заступника директора з навчальної частини. Автор запропонував термін «методична робота», термін набув поширення у педагогічній літературі. М.К. Гришин визначив цей термін як організовану діяльність викладачів у закладах освіти. Проте, з нашого погляду, автор уникає визначення цього терміну як поняття, оскільки не розкриває складові його ознак і структуру, що стає зрозумілим, якщо врахувати, що в цей період тільки починає розвиватися ідея про цілеспрямовану методичну роботу.

Починаючи з кінця 60-х років ученими вирішується проблема впорядкування проведення методичної роботи для вчителів. У цей період у літературі з'являється новий термін «предметні комісії», який визначає структуру об'єднання викладачів з одного напрямку фахової дисципліни з метою озброєння їх передовим педагогічним досвідом. В.Т. Рогожкін теоретично обґрунтував структуру «предметної комісії» в технікумі. На основі проведених досліджень автор робить висновок, що предметна комісія в технікумі є важливою складовою в організації методичної роботи. Вона допомагає упорядковувати підвищення професійності таким чином, щоб методична робота стала частиною діяльності як педагогічного колективу в цілому, так і кожного викладача окремо. Він пише, що

предметні комісії, які розумно сплановані, систематично і цілеспрямовано проводяться, сприяють підвищенню якості всієї навчально-виховної роботи в технікумі, удосконаленню педагогічної майстерності викладачів, озброюючи їх найбільш ефективними прийомами, засобами передачі знань учням [16].

Головним у методичній роботі цього періоду К.П. Кіндрат визначає надання реальної методичної допомоги вчителям. На думку автора, методична робота – це цілісна система, заснована на досягненнях науки та передового педагогічного досвіду. Вчений пише, що методична робота – це «система взаємопов'язаних заходів, спрямованих на всебічне підвищення кваліфікації та професійної обізнаності активних методів навчання кожного вчителя, на розвиток і підвищення творчого потенціалу педагогічного колективу в цілому, а також на підвищення якості та ефективності освітнього процесу, зростання рівня освіти» [7].

У цей період простежується намагання дослідників визначити певну систему в організації методичної роботи. Хоча поняття «система методичної роботи» у науковій літературі не має однозначного визначення. Одні автори використовують його як упорядковану діяльність в організації методичної роботи (Х.І. Золотар, Є.І. Зоріна, С.Х. Чавдарова); інші дослідники використовують це поняття як взаємодію складових її об'єктів, у результаті чого виникають нові інтегральні якості, не притаманні до цього жодному з об'єктів (Л.М. Дмитрієва, Є. Заруді). Проте всі автори зазначають, що система методичної роботи спрямована активізувати викладача на розвиток педагогічної професійності.

Як свідчить аналіз педагогічної літератури цього періоду, методична робота була покликана найперше безпосередньо впливати на освітній процес, покращувати його.

Другий етап ми визначаємо з початку 70-х років і до середини 80-х років. З нашої точки зору, цей етап можна визначити як **централізовано-управлінський**. Провідну роль відіграє управління основними елементами структур методичної роботи, а також централізована діяльність інститутів післядипломної педагогічної освіти у визначенні змісту методичної роботи. Такий підхід до організації методичної роботи обумовив виникнення нової форми підвищення професійності викладачів, яку позначаємо поняттям «*методична служба*».

Нагальна необхідність такої роботи зумовлена тим, що домінуючий на той час ідеологічний підхід до пояснення і розв'язання педагогічних задач був централізований. Проблеми в організації методичної роботи вирішувалися через моделювання *ієрархічних структур* в управлінні підвищення педагогічного досвіду вчителів. За своєю будовою вона нагадує модель методичної роботи, що

була запропонована на початку 60-х років. Якщо раніше будова методичної роботи визначалася за принципом адміністративного керівництва (методичною роботою керує директор, заступник директора), то в середині 70-х років була запропонована модель організації методичної роботи через такі ієрархічні компоненти: «Методична рада», до складу якої входять представники адміністрації, голови предметних комісій, найкращі викладачі, керівники шкіл передового досвіду, творчих груп, бібліотекар. У цей період вирішуються проблеми з удосконалення методичного забезпечення педагогічних кабінетів. На їх базі були створені секції за фахом «Школа передового досвіду» і «Школа молодого вчителя». Головне завдання методичної служби було пов'язане з вирішенням проблем з ознайомлення і впровадження передового педагогічного досвіду вчителів-новаторів. Частково вирішувались і питання з проблем обміну педагогічним досвідом та забезпеченням науково-методичною літературою. У цей період простежується активізація співпраці вчителів із науковцями. Проте слід зазначити, що організація методичної допомоги вчених вчителям мала, за висловом В.Я. Ляудіс, *інкубаційний характер*. Вона пише: «Довгий час у нашій країні практикувалась єдина форма спільної роботи вчених і вчителів: школа – експериментальна лабораторія для апробації тієї чи іншої концептуальної моделі навчання. Такими лабораторіями були відомі школи: Занкова, Ельконіна-Давидова, Амонашвілі» [14].

У методичних рекомендаціях, укладених О. Ситник, автор пропонує змістовний перелік наочності для методичного кабінету як центру підвищення кваліфікації педагогів [19]. Надзвичайно важливим для формування системи методичної допомоги викладачам на цьому етапі є звернення науковців до проблеми культури спілкування та взаємодії з учнями. В роботі методичної служби запроваджуються заходи з втілення педагогічного такту в системі «вчитель-учень». Наприклад, О.Д. Деменцев відзначає, що методичну роботу повинні пронизувати ті ж ідеї, які є провідними для всієї системи навчання освіти в цілому: гуманізація і демократизація, єдність виховання і освіти, розвиток особистості [4].

Однією з найважливіших задач методичної служби є розвиток професійної майстерності викладачів. Методична служба, за висловом Я.С. Грубовського, – це «система взаємопов'язаних заходів, які спрямовані на розвиток професійного потенціалу педагогічних працівників, їх професійної освіченості» [2].

У цей час все більше дослідників звертаються до проблеми вивчення передового педагогічного досвіду. Зокрема О.Г. Козлов присвячує своє дослідження проблемі узагальнення та методики вивчення передового педагогічного досвіду

діяльності вчителів-новаторів. Він пише: «Передовий досвід реалізує цілі й завдання індивідуального та колективного наставництва. Основне його призначення полягає в методичній допомозі досвідченого викладача менш досвідченим колегам» [9]. Такого ж погляду дотримується і Ф.О. Красовський, який підкреслює, що «допомогу досвідченого вчителя менш досвідченому вчителю необхідно здійснювати на добровільних засадах. Цінність цієї роботи простежується в двосторонній ефективності» [12].

Звертаючись до проблеми організації методичної роботи та необхідності творчого осмислення передового педагогічного досвіду, вітчизняні науковці вказують резерви, з яких можна черпати розвиток творчості. На думку С.О. Сисоєвої, «керівник школи, відвідуючи уроки вчителів, консультуючи їх щодо планування, методики й технології уроку, обговорюючи теоретичні проблеми освіти, удосконалює власну педагогічну професійність» [18].

У педагогічній літературі цього періоду з'являються праці, в яких порушено проблеми, не враховані в методичній роботі: 1) не забезпечується методична допомога з питань психо-фізичного здоров'я вчителів; 2) недостатньо розроблена програма підвищення психологічної компетентності педагогів. Я.Л. Коломінський відзначає, що «методична робота і методична служба здебільшого недооцінюються, зокрема й самими працівниками цієї служби, функції їх часто розглядаються або як паралельні управлінському контролю, або як суто організаційні» [10]. У дослідженнях Р.Ф. Кулдаветова розглядаються можливості психолого-педагогічної допомоги вчителям з усунення факторів тривоги та педагогічного згорання [13].

Отже, у визначеному нами другому етапі управління методичною роботою у закладах освіти, організація цього процесу орієнтована командно-адміністративним принципом і не враховує соціально-психологічний клімат у праці вчителя.

Третій етап визначений нами з кінця 80-х і до середини 90-х років. У педагогічній літературі поширеними термінами є «методична робота», «методична рада», «методичне об'єднання», «методист училища». Третій етап ми характеризуємо як **класичний етап** у розвитку основних форм методичної роботи. В цей період форми організації методичної роботи досить динамічні, але вони організовані за принципом *традиційної стратегії навчання*.

Якщо говорити про форми організації методичної роботи у цей період, то можна визначити такі: *індивідуальна форма методичної роботи; колективна й групова*. Індивідуальна форма методичної роботи є складовою частиною самоосвіти вчителя, здійснюється за індивідуальним планом з урахуванням його професійних потреб, результатів самооцінки, рекомендацій керівництва школи,

досвідчених педагогів. Змістом її є систематичне вивчення психолого-педагогічної, наукової літератури, участь у роботі шкільних, міжшкільних та районних методичних об'єднань, семінарів, конференцій, педагогічних читань, розробка проблем, пов'язаних з удосконаленням навчально-виховної роботи, проведення експериментальних досліджень, огляд і реферування педагогічних та методичних журналів, збірників та інше.

У зв'язку з цим у процесі самоосвіти педагог має подбати про зв'язок змісту індивідуального плану з проблемою, над якою працює педагогічний колектив. Ефективність самоосвіти цього періоду розглядається через активність викладачів у постійному вдосконаленні змісту і форм роботи над собою, забезпеченні конкретних її результатів. Проте вчені звертають увагу на використання колективних і групових форм методичної роботи. Так у зміст методичної ради Ю.К. Бабанський пропонує включити обговорення варіантів змісту освіти (навчальні плани, програми, підручники тощо), форми, методи освітнього процесу та способи їх реалізації. У зміст методичного об'єднання автор включає роботу з ознайомлення педагогічного колективу з новими педагогічними досягненнями, передовим досвідом.

З розвитком шкіл нового типу (ліцеїв, гімназій, коледжів, альтернативних приватних закладів освіти), в яких створено факультети з відповідними до профілю навчання кафедрами, відпала потреба у предметних (циклових) об'єднаннях, оскільки кафедри є своєрідними предметними або цикловими об'єднаннями, які вирішують методичні проблеми, беруть участь у колективних формах методичної роботи.

Слід зазначити також, що в цей період остаточно виформовуються різноманітні форми методичної роботи – методичний день, методичні семінари-практикуми, школа передового досвіду, проблемні групи, науково-педагогічна конференція, творчі звіти вчителів, опорні школи, експериментальний педагогічний майданчик.

У цей період простежується активність викладачів до використання у методичній роботі традиційних форм, а саме: тематичні доповіді, обговорення новаторських ідей, залучення науковців з доповіддю про педагогічні технології навчання та інше. Незважаючи на те, що ця робота приносить справжню користь, вона, з нашого погляду, ще не реалізує особистісний потенціал педагогічної творчості викладача, його діяльність має репродуктивний характер, не сприяє зростанню особистісної незалежності, розвитку своєї індивідуальної неповторності й унікальності. Практика показує, що такий підхід не розвиває дослідницьких умінь у вчителів, а стиль їх спілкування у освітньому процесі залишається переважно авторитарним.

Література цього періоду свідчить про намагання вирішити проблему організації методичної роботи через упровадження розробки нової системи організації методичної роботи. Підтвердженням цьому є наукова робота І.Ф. Жерносека "Організація методичної роботи в школі" [5]. Автор розглянуто питання систематизації методичної роботи в умовах побудови української національної школи. На погляд автора, необхідно визначити певний порядок у темах методичного засідання, щоб одне заняття було продовженням іншого, а викладач міг від одного заняття до іншого апробувати набуті знання на практиці.

У третьому етапі, як і в другому, використовується і удосконалюється система *методичної служби*. О. Чернишов поповнює змістове значення цього поняття. На його думку, поняття «методична служба – це система взаємопов'язаних заходів, які спрямовані на розвиток творчого потенціалу педагогічних працівників, їх професійної майстерності, а в кінцевому результаті – на підвищення якості професійної освіти випускників освітнянських закладів у зв'язку із запитом народного господарства» [20]. Як бачимо, автор підкреслює значимість розвитку творчого потенціалу викладача, але вона не вказує джерела стимулювання безперервного розвитку, саморозвитку і підвищення професійної кваліфікації педагогів.

Особливий інтерес викликають роботи цього періоду, в яких автори пропонують *підвищення психологічної компетентності викладачів*. Л. Кисельова і Р. Чуракова відмічають, що з метою розширення можливостей педагога розв'язувати проблеми є необхідність упроваджувати у методичну роботу підвищення психологічної грамотності вчителів. Автори підкреслюють, що просвітницька діяльність з психологічної грамотності педагогів може здійснюватися як в широкому, так і у вузькому значенні.[8]. Проте автори не конкретизують, як ця робота повинна здійснюватися.

З.М. Шевченко виділяє найбільш вагомий ризик процесу управління – це наявність сигнальної інформації, яка забезпечує зворотний зв'язок від методичної ради до вчителя і від вчителя до методичної ради. У цьому полягає особливість організації методичної роботи, яка, на думку автора, усуває певні труднощі та проблеми в управлінні методичною службою. Щоб упорядкувати систему підготовки вчителя в умовах школи за якісно новим показником, необхідно постійно і систематично отримувати інформацію про стан засвоєння викладачами знань на методичних заняттях [21]. Проте автор не пропонує критерії ефективної організації методичної роботи, що, з нашої точки зору, є необхідним і важливим.

Досягненням у вирішенні проблем щодо управління методичною роботою у цей період, з нашої точки зору, була спроба вчених упроваджувати

нові, науково обґрунтовані моделі. Наприклад, М.М. Поташнік пропонує модель програмно-цільового управління методичною роботою у середній загальноосвітній школі, конкретизує засоби організації методичних об'єднань, здійснює прогноз розвитку педагогічної творчості на початку XXI сторіччя. Він пов'язує управління методичною роботою у школі з розвитком творчості вчителя, вказує на існування ряду проблем. На думку вченого, управління розвитком творчості педагогів здійснюється, але найчастіше таке управління відбувається стихійно, спонтанно, нецільоспрямовано. У цьому одна з причин низької ефективності методичної роботи. Автор узагальнив окремі елементи управління розвитком творчості вчителів найкращих педагогічних колективів країни, розкрив сутність головних управлінських функцій (програмування, регулювання, контроль, стимулювання, корегування і аналіз).

О.М. Овдієнко доповнює види наукового підходу до організації методичної роботи. Він пропонує залучати педагогів до науково-пошукової діяльності і пропонує результати досліджень учителів виголошувати як доповіді на науково-практичних конференціях [15].

Ціннісною, з нашої точки зору, є запропонована модель В.М. Сгадова щодо впровадження наукових досягнень у методичній роботі, яка відображає не ситуативний характер наукового повідомлення, а систематизований процес упровадження науки до практики вчителя. На думку вченого, логіка цього процесу така: ознайомлення вчителів з новими засобами роботи і пояснення їх переваг, показ прийомів, методичне тренування вчителів з метою оволодіння навичками, контроль і наполегливі вимоги застосовувати нове [17].

Характерною рисою третього етапу в організації методичної роботи є спрямованість на подолання професійних труднощів. В роботах Н.П. Комаренко відзначено, що методична робота повинна будуватися з урахуванням труднощів, що виникають у діяльності викладача. На його думку, в методичній освіті необхідно враховувати індивідуальні потреби кожного вчителя, охоплюючи водночас і весь колектив. Автор пише: «Саме така методична робота має цінність у розвитку творчого стилю діяльності педагога, бо вона допомагає розвивати такий показник творчого стилю діяльності педагога, як активність та ініціативність» [11]. Ми погоджуємося з думкою автора і підкреслюємо, що вибір змісту програми методичної роботи залежить від педагогічної культури викладачів, їх індивідуальних особливостей, морально-психологічного клімату в колективі, матеріально-технічних можливостей закладу освіти.

Підсумовуючи третій період в організації методичної роботи, можна вказати, що на цьому етапі вже простежуються позитивні рішення у цій галузі

педагогічної освіти. Зокрема вдосконалюються колективні, групові та індивідуальні форми методичної роботи, впроваджуються наукові досягнення, уточнюються і доповнюються поняття «методична служба», «методична робота» і зроблено акцент на розвитку творчого потенціалу кожного викладача.

Четвертий етап визначаємо як науковий підхід до організації методичної роботи (з початку кінця 90-х років до теперішнього часу) і характеризуємо як **інноваційний**. Характерною особливістю цього етапу ми відзначаємо активне намагання психологів і педагогів поєднати свої зусилля у вирішенні ряду проблем з організації та управління підвищенням кваліфікації педагогів в умовах ступеневої професійної освіти. У цей період розробляється комплекс нових проблем, пов'язаних із якісно новим, *інноваційним* підходом до розуміння сутності організації методичної роботи. Серед них можна виділити такі основні: 1. Розуміння педагогічного менеджменту в управлінні навчальним процесом, у тому числі й методичною освітою. 2. Аналіз психологічних чинників та детермінанту діяльності молодого вчителя. 3. Обґрунтування психологічних механізмів та умов розвитку особистості вчителя. 4. Розробка інноваційної освіти дорослих.

Накреслимо, що традиційна система організації методичної роботи в ЗЗСО не задовольняє повною мірою запит сучасної нової освіти, спрямованість якої зумовлена підготовкою вчителя до педагогічної діяльності в контексті Нової української школи. Контекст державної політики та стратегії розвитку освіти в Україні орієнтує на нове осмислення методичної роботи як важливого чинника реалізації концепції «Нова українська школа». Посилюється тенденція затребуваності суспільством інновацій в освіті, що зумовлює необхідність розробки принципово нових підходів до взаємодії педагогічної науки та практики, запровадження сучасних технологій методичного менеджменту.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Векслер И. Коллективная методическая работа учительства в школе 2-й ступени. М.: Работник просвещения, 1925. 68 с.
2. Грубовський Я.С. Організація методичної роботи в школі на основі діагностування педагогічного досвіду. Веч.школа, 1987. № 5. С. 14-20.
3. Гришин М.К. Организация учебно-методической работы в техникуме. К.: Рад. школа, 1959. 69 с.
4. Деменцев А.Д. Организация методической работы в школе на основе развития творческой активности учителей: Пособие для руководителей школ. М.: Советская школа, 1974. 28 с.
5. Жерносек І.П. Організація методичної роботи в школі. К.: ІСДО, 1995. 108 с.
6. Заруді Е. Методичний кабінет на допомогу вчителів I-IV кл.К.: Радянська школа, 1937. 19с.
7. Кіндрат К.П. Методична робота в школі. К.: Радянська школа, 1958. 120 с.

8. Киселева Л., Чуракова Р. Методической работе – новый качественный уровень: Народное образование. 1988. № 9. С. 27-31.

9. Козлов А.Г. Методика изучения передового педагогического опыта: Сов. педагогика. 1982. № 9. С. 83-86.

10. Коломинский Я.Л. Психология взаимоотношений в малых группах. Минск: Изд-во БГУ, 1976. 350 с.

11. Комаренко Н.П. Форми організації методичної роботи в гімназії: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. Харків, 1994. 20 с.

12. Красовский Ф.А. Организация методической работы в школе: Из опыта работы Оржевской школы-интерната. Кишинев: НИИП, 1975. 30 с.

13. Кулдавлетов Р.Ф. Основы изучения передового педагогического опыта руководством школы. Автореф. дисс...канд. пед. наук. Казань, 1972. 16 с.

14. Ляудис В.Я. Психологические предпосылки проектирования моделей инновационного обучения

в школе. Инновационное обучение: стратегия и тактика. М.: МГУ, 1994. С. 13 -33.

15. Овдієнко О.М. Нові проблеми методичної служби: Метод. Робота. Рідна школа, 1994. № 6. С. 48-49.

16. Рогожкин В.Т. Принципы и содержание методической работы в школе. Дисс...канд. пед. наук. М., 1960. 347 с.

17. Сгадова В.М. Методичній роботі – науковий характер: Педагогічні інновації в сучасній школі. К.: Освіта, 1994. 88 с.

18. Сисоєва С.О. Основы педагогической творчести учителя. Київ: ІСДОУ, 1994. 112 с.

19. Сытник А. Основные направления работы методических кабинетов: Народное образование, 1976. № 11. С. 36-41.

20. Чернышёв А. Как разглядеть методические «морщины»? Профессионал, 1991. № 11. С. 9-14.

21. Шевченко З.М. Управление методической службой в общеобразовательной школе. Автореф. дисс...канд. пед. наук. Ростов-на-Дону, 1987. 24 с.